

הקמת יישוב דרוזי חדש בגליל

הצעה להחלטה

מחליטים,

בהמשך להחלטת הממשלה מס' 4082 מיום 30.7.1998, בעניין "בחינת הקמת יישוב דרוזי חדש בגליל", ולהמלצות הצוות שמונה מכח החלטה זו, ולאור המגבלות הייחודיות המקשות על פיתוח היישובים הדרוזים הקיימים, ובהתאם למדיניות הממשלה בעניין העצמת היישובים הדרוזים, כפי שבאה לידי ביטוי בהחלטת הממשלה מס' 2861 מיום 13.2.2011:

1. ליזום הקמה של יישוב חדש, בעל אופי קהילתי דרוזי, באזור הגליל המערבי, תוך מתן עדיפות להקמתו באזור חורבת ענבל (ח'ירבת אלחנבליה), כאמור בהמלצות הצוות שמונה מכח החלטת ממשלה מס' 4082 לעיל.

2. להטיל על מנכ"ל משרד ראש הממשלה לרכז את עבודת המטה בנושא הקמת היישוב, בכלל זה, בין השאר, הצעת מיקומו ותיאום בין משרדי הממשלה הרלוונטיים להקמתו; זאת, בסיוע החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית, בשיתוף משרד הבינוי והשיכון ובתיאום עם משרד הפנים, המשרד לפיתוח הנגב והגליל, המשרד להגנת הסביבה, משרד האוצר, משרד התחבורה התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים, משרד האנרגיה והמים ורשות מקרקעי ישראל. לקבוע, כי היישוב החדש יפעל במסגרת מוניציפאלית של רשות מקומית קיימת.

3. לצורך מימון עבודת המטה, יעביר משרד האוצר למשרד ראש הממשלה, סך של 1 מלש"ח, כתקציב תוספתי ייעודי.

4. על פי סעיף 2 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965, ובהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1800, להנחות את יו"ר המועצה הארצית לתכנון ובניה (להלן: "המועצה הארצית"), במסגרת תפקידה לייעץ לממשלה, להביא את סיכום עבודת המטה לדיון בפני המועצה הארצית, לצורך בחינת ההיבטים התכנוניים הנדרשים והיבטים נוספים הכרוכים בהם, ולגיבוש המלצתה בנושא והגשתה לממשלה לצורך קבלת החלטה בענין הקמת היישוב; וזאת בתוך תקופה של עד חמישה חודשים מיום הגשת סיכום עבודת המטה למועצה הארצית.

5. בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1800, להטיל על משרד האוצר להגיש לממשלה התייחסות בהיבט הכלכלי – תקציבי, לצורך קבלת החלטה בעניין הקמת היישוב, וזאת בתוך תקופה של עד חודשיים מיום הגשת סיכום עבודת המטה למועצה הארצית.

דברי הסבר

רקע כללי

החל משנת 1993 השקיעה הממשלה מאמצים ומשאבים רבים לשם חיזוק האוכלוסייה הדרוזית והצירקסית במטרה לצמצם את הפערים בחינוך, בתעסוקה, בתשתיות, בדיוור ובתחומים נוספים. פעילות זו מתבצעת, בעיקרה, באמצעות תוכניות סיוע ייחודיות, שנבנו במענה לצרכים של האוכלוסייה האמורה. האחרונה בין תוכניות אלו נקבעה בהחלטת ממשלה מס' 2861 מיום 13.2.2011, במסגרתה הממשלה הקצתה 681 מלש"ח לפיתוח ולקידום האוכלוסייה הדרוזית והצירקסית בין השנים 2011 - 2014.

על אף המאמצים הרבים שהמדינה השקיעה בצמצום הפערים בין האוכלוסייה הדרוזית לבין כלל האוכלוסייה בישראל, עדיין קיימת ביישובים הדרוזים מצוקת שטחי בניה למגורים, בעלת השלכות חברתיות וכלכליות משמעותיות. בהחלטת ממשלה מס' 4082 מיום 30.7.1998, קבעה הממשלה כי יש להקים צוות בינמשרדי לבחינת היתכנות הקמת יישוב דרוזי חדש בגליל. בעקבות החלטה הוקם צוות מקצועי אשר המליץ על הקמת יישוב דרוזי חדש בגליל, ככל הניתן באיזור חורבת ענבל (חרבת אלחנבליה). בהמשך לכך, ולעבודת מטה עדכנית שבוצעה בשנה החולפת, ובהתאם למדיניות הממשלה בעניין העצמת היישובים הדרוזים, מוצע ליזום הקמה של יישוב חדש, בעל אופי קהילתי דרוזי, באזור הגליל המערבי, תוך מתן עדיפות להקמתו באזור חורבת ענבל (חי'רבת אלחנבליה). כן מוצע כי משרד ראש הממשלה ירכז את עבודת המטה הממשלתית לצורך הכנת התשתית הנדרשת לשם דיון בהצעה להקים יישוב כאמור, במסודות התכנון והבניה המוסמכים לכך. הצעת ההחלטה עניינה ייזום ראשוני להקמת יישוב כאמור, והיא כוללת הוראות לביצוע בדיקה מקצועית בהיבטים התכנוניים והיבטים נוספים הכרוכים בהם ובהיבטים הכלכליים תקציביים, בטרם קבלת החלטה סופית, זאת באופן שעולה בקנה אחד עם הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 1.1800 שעניינה "נוהל קבת החלטה בנושא הקמת יישובים חדשים".

נתוני הרקע, בכללם מאפייני העדה, הצורך בהקמת יישוב דרוזי חדש, ומיקום היישוב מפורטים להלן:

מאפייני העדה הדרוזית ונתונים חברתיים ודמוגרפיים: הדרוזים בישראל הם עדה מובחנת על בסיס אתני ודתי: הדת הדרוזית הופצה במצרים ובסוריה הגדולה במאה האחת-עשרה. עם הופעתה נתקלה בהתנגדות אלימה. בעקבות זאת, ב- 1047 הוכרז על סגירת ההצטרפות לדת, והעדה הפכה לעדה סגורה. בנוסף, בעקבות הרדיפות מהן סבלה העדה ועל מנת לשמור על ביטחונם וקיומם, התיישבו אנשי העדה באזורים מרוחקים ומבודדים, בסביבה קשה לגישה.

ב- 1957 הוכרה העדה הדרוזית כעדה נבדלת הזכאית להקים מוסדות עדתיים עצמאיים, ובכלל זה בית דין דתי עצמאי. החברה הדרוזית ומנהיגיה שואפים לאינטגרציה פוליטית חברתית במדינה ובחברה הישראלית תוך שמירה על ייחודם הדתי והתרבותי. הדרוזים חיים בקהילה סגורה השומרת בקנאות על תרבותה הייחודית, תוך התבדלות משאר האוכלוסייה, לרבות אוכלוסיית המיעוטים. ככלל, בני הקהילה מתחנכים בתוך הקהילה ונשארים לגור בתוך כפריהם, ולא עוברים למקומות אחרים, מחשש לשלמות ולהשרדות הקהילה.

נכון לסוף שנת 2009, מנתה האוכלוסייה הדרוזית בישראל כ- 125,000 איש, המהווים 1.7% מאוכלוסיית המדינה. מסי משקי הבית עומד על 26,000, המהווים 1.2% ממשקי הבית בישראל.

בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 96% מהדרוזים מתגוררים בתוך יישוביהם. ב- 12 יישובים, אחוז הדרוזים מכלל האוכלוסייה עומד על כ- 94%, וב- 7 יישובים עומד אחוז הדרוזים על 100% מהתושבים. 85% מהמשפחות הדרוזיות מתגוררות במבנה חברתי-מסורתי הכולל, לרוב, שלושה דורות של משפחה אחת.

האוכלוסייה הדרוזית בישראל הנה אוכלוסייה צעירה בהשוואה לאוכלוסייה היהודית בישראל: הגיל החציון של האוכלוסייה הדרוזית הוא 24.6, לעומת 29.3 במגזר היהודי. בנוסף, שיעור האקדמאיים באוכלוסייה הדרוזית עומד על 6.7% לעומת 11.6% במגזר הערבי ו- 26.5% במגזר היהודי. שיעור הסטודנטים הדרוזים עומד על 1% לעומת 8% באוכלוסייה הערבית ושיעורם בתארים מתקדמים נמוך מאוד ביחס לעדות אחרות. עם זאת שיעור ניכר של הגברים הדרוזים משרתים בזרועות הביטחון השונות. שיעור המשרתים בצה"ל מבני העדה הדרוזית מגיע ל- 83%, שיעור גבוה מהנתון המקביל באוכלוסייה הכללית, שעומד כיום על 72%. עד היום נפלו במערכות ישראל ובפעולות איבה 380 בני העדה הדרוזית.

מאפיינים תכנוניים ביישובים הדרוזיים ומחסור בעתודות קרקע לפיתוח

כאמור, בני העדה הדרוזית אינם עוזבים את כפריהם וההגירה ליישובים עירוניים כמעט ואינה מתרחשת. הצעירים ממשיכים לקיים את אורח חייהם בתוך המשפחה ובתוך הכפר. כמו כן, מאז קום המדינה לא הוקמו יישובים חדשים לאוכלוסייה הדרוזית. נתונים אלו מייצרים קשיים מוגברים במגזר הדרוזי, בהשוואה למגזרים הערבי והיהודי, בהם קיים מגוון בצורות התיישבות, הגירה רחבה יותר והיצע רב יותר של יחידות דיור לקנייה ולהשכרה.

מכלול המאפיינים המיוחדים את המגזר הדרוזי הביאו ליצירת פערים בין היישובים הדרוזים ותושביהם לבין יתר היישובים במדינת ישראל. שותפות הגורל שנקמה בין המגזר הדרוזי למדינת ישראל ותרומתו לביטחון המדינה ולחוסנה של החברה, מעצימה את תחושת התסכול של בני האוכלוסייה הדרוזית ואת האופן בו נתפסים הפערים הקיימים בקרב תושבי היישובים. על כן באה החלטה זו כדי לצמצם את הפער בין בני העדה לבין כלל אזרחי המדינה.

הבעיה המרכזית המעכבת את התפתחות היישובים, ואשר משליכה במישרין על חיי התושבים, היא חוסר זמינות קרקעות לבניה ועלויות פיתוח גבוהות, בשל הטופוגרפיה הקשה של היישובים ההרריים. הקשיים בהרחבת היישובים הקיימים נובעים כאמור, בין היתר, מהמיקום הטופוגרפי של היישובים, היושבים באזורים ההרריים ובחלקם בתוך שמורות טבע, ובשל כך מוטלות עליהם הגבלות קשות בכל תחומי הבניה והפיתוח, ועלויות הפיתוח של הקרקעות ביישובים גבוהות במיוחד. לדוגמא, מנתוני משרד הבינוי והשיכון עולה, כי פיתוח של חצי דונם למגורים בשטח הררי עולה כ- 500 אלף ש"ח, בעוד שפיתוח אותו המגרש באזור מישורי יעלה כ- 250 אלף ש"ח בלבד.

סיבות נוספות המקשות על הרחבת היישובים כוללות, בין היתר, התקדמות איטית בתהליכי

התכנון בוועדות התכנון המחוזיות, מחסור בקרקע מדינה זמינה לתכנון, העדר פתרונות קצה לביוב, העדר איחוד וחלוקה בקרקע פרטית וסחירות נמוכה בקרקעות. חוסר זמינות הקרקעות מושפע גם מגידול האוכלוסייה, וכן בשל העובדה שעל פי המסורת, הדרוזים אינם יכולים להתחתן כל עוד לא בנו בית. אי לכך, בשנים האחרונות, רבים מתושבי העדה אינם מתחתנים בשל חוסר היכולת לבנות בתים, ונשארים מאורסים לשנים רבות. תופעה זו גורמת לרגשות תסכול רבים בקרב צעירי העדה.

לפי נתוני צה"ל בין השנים 2002 - 2009 השתחררו יותר מ-8,000 חיילים דרוזים. בתקופה זו שווקו פחות מ-4,000 יח"ד לחיילים משוחררים, וגם זאת לא בכל היישובים. לדוגמא, השיוק האחרון ביישובים ראמה ועוספיא היה בשנים 1993 - 1994, וביישובים בית ג'ן וגיוליס בשנת 1997.

המחסור בקרקעות זמינות לבנייה והאופי הקהילתי מסורתי מובילים למצב בו כמעט ולא מתקיים מסחר בנדל"ן בתוך היישובים הדרוזיים ורוב הקרקעות מוחזקות על ידי מתי מעט מהתושבים. לדוגמה, משפחה אשר בבעלותה קרקע זמינה לבניה מיידית לא תפתח את השטח או תמכור אותו, אלא תעדיף להמתין לצרכי הדור הבא, מתוך ידיעה כי לאותו הדור לא יהיו אפשרויות רכישה אחרות. חסם זה פוגע באופן מהותי בשוק הנדל"ן במגזר הדרוזי. בשל כך, תושבי הכפרים לא מנצלים את הנכסים היקרים ביותר ככל שיש ברשותם, לצורכי מכירה, קניה או לקיחת הלוואה.

בהתאם לחוות דעת מקצועית של משרד השיכון והבינוי מיום 1.2.2011 הקמת יישוב דרוזי חדש בגליל המערבי, מהווה פתרון משמעותי עבור צורכי הדיור ההולכים וגדלים של האוכלוסייה הדרוזית.

דיונים קודמים בסוגיית ההקמה של יישוב דרוזי חדש

הקמת יישוב דרוזי הינו נושא שעלה לראשונה על שולחן ממשלת ישראל בשנת 1954, ומספר פעמים נוספות במהלך שנות החמישים והשישים של המאה הקודמת, כפי שעולה ממחקרו של ד"ר שמעון אביבי. בשנות השבעים, ממשלת ישראל בראשות ראש הממשלה דאז מר יצחק רבין ז"ל, הקימה שתי ועדות לחקר מצב העדה הדרוזית וניסוח המלצות לקידומה והפרדתה משאר בני המיעוטים. הוועדה הראשונה בראשות פרופ' גבריאל בן דור בשנת 1974 והשנייה בראשות ח"כ יצחק שכטרמן בשנת 1975, שתי הוועדות המליצו על הפרדת הטיפול בעדה הדרוזית מהמחלקות לענייני הערבים, כמו כן בדו"ח וועדת בן דור הומלץ על הקמת יישוב דרוזי חדש בגליל העליון, בין היתר להקלת מצוקת הדיור וכהוקרה לבני העדה. בשנת 1975, הודיעה ועדת שכטרמן, שדנה בפעולות להבטחת יחסי הידידות בין יהודים לדרוזים כי: "הרעיון [להקמת עיירה דרוזית בגליל] נראה לוועדה והיא ממליצה כי היחידה לתכנון כלכלי... תיגש בהקדם לעבד תכניות קונקרטיות ומבוססות לשם ביצוע ההצעה". מתוקף המלצה זו, הוכנסה התכנית להקמת היישוב הדרוזי לתכנית החומש של משרד השיכון ולתכנית המתאר לגליל. על אף המלצות חוזרות להקמת היישוב, בין היתר על ידי ועדת העבודה של הכנסת לענייני הדרוזים, ועדת המנכ"לים לענייני דרוזים ושר החקלאות דאז, מר אהרון אוזן, לא הגיע הנושא לידי ביצוע. הד לניסיון להקים יישוב דרוזי ניתן למצוא בשנת 1987, בתוספת להחלטת הממשלה מס' 373 מיום 21.4.1987, בה נקבע בין יישובי המועצה

האזורית מרכז הגליל גם יישוב דרוזי חדש.

כעשור לאחר מכן, בהחלטתה מס' 4082 ג/9 מיום 30.7.1998, הורתה הממשלה לבדוק היתכנות הקמתו של יישוב דרוזי חדש בגליל. ועדת ההיגוי בראשות עפ"ק עמאר, סגן הממונה על מחוז הצפון במשרד הפנים, בדקה מספר חלופות למיקומים אפשריים ליישוב. החלופות הוצגו בפני מינהל התכנון, ובדיקות ההיתכנות לאותן חלופות הוגשה ביולי 2001.

חורבת ענבל כשטח המוצע להקמת יישוב חדש

כפי שזכרנו לעיל, בשנת 1998 החליטה הממשלה על בדיקת היתכנותו של יישוב דרוזי חדש בגליל (החלטה מס' 4082, ג/9 מיום 30.7.1998). בעקבות ההחלטה הנ"ל הוקם צוות בינמשרדי שבדק חלופות שונות. מנהל מחוז צפון ברשות מקרקעי ישראל, פירט במכתבו מיום ה' - 23.2.2012 את פעילות הצוות הבינמשרדי שהוקם בעקבות החלטת הממשלה האמורה (נסיונות לאתר את דו"ח הצוות עצמו לא צלחו):

"הוועדה בחנה בשלב הראשון ארבע חלופות להקמת היישוב:

1. אזור אבו סנאן- כפר יאסיף;
2. אזור שפרעם;
3. אזור צומת מגידו- משירפה;
4. אזור כפר חיטים.

לאחר מספר דיונים בוועדה, נפסלו חלופות אלה והוחלט על בדיקתן של ארבע חלופות נוספות:

1. אזור צומת פרוד;
2. אזור שיח' דנון (ח'ירבת ענבל);
3. אזור צפונית לקיבוץ כברי;
4. אזור מצובה, סמוך ליישוב יערה.

בהמלצותיה, הצביעה הוועדה על ח'ירבת ענבל, הנמצאת על שלוחת יחיעם באזור שיח' דנון בגליל המערבי, כאתר הנבחר להקמת יישוב דרוזי חדש. האתר הועדף על פני שבעת המקומות האחרים שנבדקו, בין היתר, מהסיבות הבאות:

- א. התאמה טופוגרפית וגיאולוגית להקמת יישוב
 - ב. האתר אינו דורש שינויים רבים לתוכניות המתאר הארציות והמחוזיות;
 - ג. לאתר זיקה היסטורית ישירה לעדה הדרוזית, שכן במקום שכן בעבר כפר דרוזי בשם "אל חנבליה", ומצוי בו קברו של השיח' הדרוזי אחמד אל חנבלי, ממבשרי הדת הדרוזית;
 - ד. קירבה לתשתיות קיימות: חשמל, מים וכבישים.
- השטח המדובר כולל כתשע מאות דונם, ומאפשר הקמת יישוב הכולל 350 יחידות דיור, עם אפשרות להרחבה ופיתוח נוסף בעתיד. האתר אינו מיועד לכן לאומי, לשמורת טבע או ליער. עם זאת, הקמת יישוב באזור ח'ירבת ענבל מחייב שינוי בתוכניות תמ"א 35 ותמ"א 9/2.
- חורבת ענבל ממוקמת בגליל המערבי, מצפון לכביש 8721, מדרום לכביש המוביל למחצבה וממערב לכפר א-שיח' דנון. חורבת ענבל מצויה על שלוחת יחיעם ומאופיינת בטופוגרפיה מתונה ובסלעי דולומיט, בתכסית טרשית, ובשרידי מפעל חקלאי גדול.
- במקום עמד בעבר יישוב דרוזי, ואף קבור בו אחד ממבשרי הדת הדרוזית " מוחמד אל

חנבליי, שעל שמו קרוי המקום. היישוב התקיים עד המאה ה-12. מובן כי כמתחייב מהוראות הדין, ומהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 1.1800 בנושא הקמת יישובים חדשים, המיקום והתיחום המדויק של היישוב ייקבעו על ידי הרשויות המוסמכות.

החלטת הממשלה הנוכחית ועבודת המטה שקדמה לה

כחלק מפעילות הממשלה לפתרון מצוקת הדיור החריפה במגזר הדרוזי, החל משרד רה"מ, ביולי 2011, בבחינת היתכנות להקמת ישוב דרוזי חדש. בעקבות קבלת החלטת הממשלה מס' 2861 מיום 13.2.2011, מנהיגות העדה הדרוזית ביחד עם ההסתדרות הציונית פנו למשרד ראש הממשלה וביקשו להחיות את רעיון הקמת היישוב הדרוזי החדש.

בקיץ 2011 נערכה סדרת פגישות התנעה בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה וראש אגף תיאום מעקב ובקרה במשרד ראש הממשלה עם גורמי מקצוע ועם נציגי העדה הדרוזית לבחינת הנושא ודרכי קידומו. בהמשך לכך נערכה עבודת מטה מקדימה אל מול הגורמים הממשלתיים הרלוונטיים לקראת הבאת הנושא לאישורה של הממשלה. עבודה מקדימה זו, אשר לה היו שותפים, בין היתר, משרד הבינוי והשיכון ורשות מקרקעי ישראל, הבשילה לאחרונה לכלל הצעת החלטה שניתן להגישה לממשלה, זאת לצורך התנעת המהלך לעריכתה של עבודת המטה המתחייבת לשם הבאת הנושא לבחינה לפני המועצה הארצית לתכנון ולבניה ולבחינת המשמעויות הכלכליות. ההחלטה מוגשת כעת לאחר שהוכנה בקפידה לאורך יותר משנה תוך תיאום עם המשרדים הרלוונטיים ולאחר שהוסרו מכשולים רבים שמנעו מימוש הרעיון הזה לאורך עשרות שנים.

בהצעת החלטה זו מוטל על מנכ"ל משרד ראש הממשלה, בשיתוף ובתיאום עם המשרדים הנוגעים בדבר לפי העניין, ובסיוע החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית, לבצע את עבודת המטה הנדרשת לבחינת מיקומו ומתארו של יישוב בעל אופי דרוזי קהילתי, באזור הגליל המערבי עם עדיפות לאזור חורבת ענבל.

מוצע כי היישוב יוקם כיישוב קהילתי ויתוכנן כיישוב מתפתח על ציר הזמן ומותאם לצרכים המשתנים של קיימות חברתית ושגשוג כלכלי. במסגרת עבודת המטה תבחן הגבלת גודל היישוב בשלבו הראשון ל-350 משפחות במטרה להבטיח את יצירתו של גרעין התיישבות מגובש, ולאפשר צמיחה טבעית של היישוב.

היישוב הדרוזי החדש יתבסס על מקורות תעסוקה אזוריים, ואינו צפוי לכלול אזורי תעשייה ומסחר נרחבים. כמו כן, הוא ייכלל במסגרת מועצה אזורית קיימת. בזכות תכנון מרחב מודרני, מסחר בקרקעות ועתודות בנייה מספקות, יאפשר היישוב החדש להקל על חסמי המסחר בנדל"ן הקיימים באופן מובנה בכפרים המסורתיים.

כאמור, מוצע כי משרד ראש הממשלה ירכז את ביצוע עבודת המטה ואת התיאומים הנדרשים בין הגופים השונים לטובת יישומה, זאת בשל החשיבות שרואה המשרד במימוש החלטה זו, ונוכח העובדה שמשרד ראש הממשלה מרכז את הטיפול הממשלתי בפיתוח המגזר הדרוזי. עוד מוצע כי עבודת המטה הנדרשת כאמור בסעיף 2 להחלטה תעשה בסיוע החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית וזאת לאור פעולות החטיבה להתיישבות ונסיונה בתחום הקמת יישובים חדשים ועבודת המטה הנלווית לכך, ובתחום תכנון וניהול קהילות, ולאחר שזו נמצאה החלופה המתאימה ביותר ליישום אפקטיבי של

הצעת ההחלטה. לשם ביצוע עבודת המטה הנדרשת בהחלטה זו, ייבחנו חלופות ונקודות ציון אפשריות בשטח שיאוותר כמתאים, להקמת היישוב; ייבחנו השלכות הקמתו, מבחינה חברתית, סביבתית, תשתיתית, אזורית, וכיוצא בזאת נושאים שיוחלטו על ידי משרד ראש הממשלה; ויוכן תזכיר לעריכת תוכנית מתאר התיישבותית. יובהר כי אין בכך כדי להטיל על החטיבה להתיישבות את מטלות ייזום התכנון המתארי והמפורט, אשר הגורם האחראי להם יקבע בהמשך.

כל פעילות שתיעשה במסגרת יישום ההחלטה על ידי החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית, המהווה גורם מסייע בעבודת המטה ובהתאם להנחיות משרד ראש הממשלה, אליו כפופה החטיבה, תבוצע בהתאם לסעיפים 3 ו-7 להחלטה מס' 2069 מיום 22.7.2007. בהתאם, החטיבה להתיישבות תפעל על פי העקרונות הבאים: תתקשר עם נותני שירותים בהתאם לחוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992 והתקנות שהותקנו מכוחו; תקבל עובדים באופן שקוף ושוויוני; תפעל בהתאם לעקרונות ולכללים הקבועים בחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998; ובכל פעולותיה תפעל בהתאם לעקרון השוויון ותעסוק בהתיישבות הכפרית והחקלאית בכל המגזרים.

בהתאם לסעיף ו' להחלטה מס' 601 מיום 19.7.2009 ובהתאם למפת אזורי הפיתוח של משרד החקלאות ופיתוח הכפר, פעילות החטיבה תתבצע באיזורי הנגב והגליל ביישובים הכלולים באזורי פיתוח א' ו-ב' בהתאם לצו עידוד השקעות הון בחקלאות 1980. החלטה זו עולה בקנה אחד עם הוראה זו.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

הנושא ייבחן על ידי משרד האוצר במסגרת גיבוש התייחסותו כאמור בסעיף 6 להצעת ההחלטה.

תקציב

משרד האוצר יקצה סך של 1 מליון ₪ למשרד ראש הממשלה למימון עבודת המטה להקמת היישוב בתוך עשרים יום מיום קבלת ההחלטה.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר הפנים – מסכים

שר הבינוי והשיכון – מסכים

שר האוצר – מסכים

השר לפיתוח הנגב והגליל – מסכים

שר האנרגיה והמים – מסכים

השר להגנת הסביבה – מסכים

שר התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים – מסכים

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

- החלטה מספר 4082 (גנ/9), מיום 30.7.1998 שעניינה בדיקת היתכנות הקמתו של יישוב דרוזי.
- החלטה מספר 412 (ערב/2), מיום 31.8.2006 שעניינה תכנית רב שנתית לפיתוח יישובי המגזר הדרוזי והצירקסי (2006-2009)
- החלטה מספר 2861, מיום 13.2.2011 שעניינה תכנית רב-שנתית לפיתוח והעצמת היישובים הדרוזיים והצירקסים (2011-2014)
- החלטה מס' 2069 מיום 22.7.2007 שעניינה הכפפת החטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית לשר החקלאות ופיתוח הכפר.
- החלטה מס' 601, מיום 19.7.2009 שעניינה קביעת מטרות וייעדי פעילות החטיבה להתיישבות.
- החלטת ממשלה מס' 3336 מיום 19.6.2011, בדבר העברת שטח פעולה ממשד החקלאות ופיתוח הכפר למשרד ראש הממשלה – החטיבה להתיישבות.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

חוות דעת מצורפת.

סיווגים

סיווג ראשי: 03תהליך

תחום פעולה עיקרי: 05תשתיות וסביבה

מוגש על ידי ראש הממשלה

כ"ט בחשון התשע"ג
14 בנובמבר 2012

היועצת המשפטית

ירושלים, כ"ט חשוון, תשע"ג

14 נובמבר, 2012

מזהה מלי: D331509

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה: ייזום הקמתו של יישוב דרוזי חדש בגליל

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

1. הצעת ההחלטה מבקשת ליזום, באופן ראשוני, את הקמתו של יישוב חדש, בעל אופי קהילתי דרוזי, באזור הגליל המערבי, תוך מתן עדיפות להקמתו באזור חורבת ענבל (ח'ירבת אלחנבליה).
2. בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה, מס' 1.1800, בדבר "נוהל קבלת החלטה בנושא הקמת יישובים חדשים", נקבע כי החלטה על הקמת יישוב חדש היא עניין שבמדיניות, ובעלת השלכות רחבות על היבטים שבאחריות משרדי ממשלה רבים, ועל כן מן הראוי כי תתקבל על ידי הממשלה או ועדת שרים מטעמה. עם זאת, לאור מורכבות ההחלטה על הקמת יישוב חדש, ונוכח הסמכויות הנתונות בעניין זה לגורמים נוספים, שאותם הממשלה לא נועדה להחליף (כגון מוסדות התכנון ורשות מקרקעי ישראל), החלטת ממשלה כאמור חייבת להתבסס על עבודת מטה מקצועית בשיתוף כל הגורמים הנוגעים בדבר. עבודת מטה זו צריכה לכלול התייחסות למדיניות התכנון הכוללת, לחלופות האפשריות, ולמגוון ההיבטים הכרוכים בהקמת יישוב, ובהם היבטים תקציביים, תשתיתיים, סביבתיים, תעסוקתיים וחברתיים.
- בהתאם לכך נקבע בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה כי יש להניח לפני הממשלה בטרם קבלת החלטה סופית וקונקרטית, את המלצת המועצה הארצית, ביחס להיבטים התכנוניים וכל הכרוך בהם, זאת במסגרת תפקידה ליעץ לממשלה, בהתאם לסעיף 2 לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965. כמו כן יש להניח לפני הממשלה התייחסות בהיבט הכלכלי - תקציבי, בדרך כלל מטעם משרד האוצר.
- החלטת ממשלה שעניינה יוזמה ראשונית להקמת יישוב באזור מסוים תכלול הוראה לביצוע בדיקות מקצועיות כאמור, בטרם קבלת החלטה סופית.
3. בהתאם לאמור, הצעת ההחלטה הנדונה, שעניינה יוזמה ראשונית להקמת יישוב, מטילה על מנכ"ל משרד ראש הממשלה לבצע עבודת מטה בנושא, אשר תובא לפני המועצה הארצית לתכנון ולבניה לצורך בחינת ההיבטים התכנוניים והיבטים נוספים הכרוכים בהם, וכן לפני משרד האוצר לצורך גיבוש התייחסותו בהיבטים הכלכליים-תקציביים, כל זאת בטרם קבלת החלטה סופית וקונקרטית.
4. בדברי ההסבר להצעת ההחלטה מפורט בהרחבה הרקע ליוזמה, ובין היתר נאמר כי בשנת 1998 החליטה הממשלה על בדיקת היתכנות הקמת יישוב דרוזי חדש בגליל (החלטה מס' 4082, גנ' 9 מיום 30.7.1998). בעקבות ההחלטה הנ"ל הוקם צוות בינמשרדי שבדק חלופות שונות. הצוות האמור הצביע על ח'ירבת ענבל, הנמצאת על שלוחת יחיעם באזור שיח' דנון בגליל המערבי, כאתר המתאים להקמת יישוב דרוזי חדש.
- בשנה החולפת, ובמסגרת פעילות הממשלה לפתרון מצוקת הדיור החריפה במגזר הדרוזי, החל משרד רה"מ בבחינת היתכנות להקמת יישוב דרוזי חדש, תוך בדיקת הנושא בתיאום עם נציגי משרדי הממשלה הרלוונטיים וקיום הדברות עם נציגי המגזר הדרוזי. עבודה מקדימה זו הבשילה כעת לכלל הצעת ההחלטה המתניעה את עבודת המטה המתחייבת לשם הבאת הנושא לבחינה לפני המועצה הארצית לתכנון ולבניה ולבחינת המשמעויות הכלכליות.

היועצת המשפטית

5. הצעת ההחלטה מטילה על מנכ"ל משרד ראש הממשלה לרכז את עבודת המטה הנדרשת להקמת היישוב, ובכלל זה, בין היתר, הצעת מיקומו ותיאום בין משרדי הממשלה הרלוונטיים. בהקשר זה מוצע כי משרד ראש הממשלה יפעל בשיתוף עם משרד הבינוי והשיכון ובתיאום עם משרדי ממשלה רלוונטיים נוספים, כמפורט בהצעה, וכן יסתייע בחטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית (להלן – החט"ל). עבודת המטה האמורה, שירכו מנכ"ל משרד ראש הממשלה, היא שתובא, לאחר השלמתה, לפני המועצה הארצית לתכנון ולבניה ותועבר לידי משרד האוצר לצורך גיבוש התייחסותם לנושא.
6. על פי החלטות ממשלה קודמות, ובראשן החלטה מס' 2069 מיום 22.7.2007 ומס' 601 מיום 19.7.2009, משמשת החט"ל כגוף ביצוע חיצוני ליישום החלטות הממשלה בתחום ההתיישבות הכפרית והחקלאית על כל גווניה, ובכלל זה תכנון, הקמה, אכלוס, פיתוח וביסוס ההתיישבות, על פי העקרונות המובאים בהחלטות אלו. החט"ל, המשמשת כאמור כגוף ביצוע, פועלת תחת הנחייה ממשלתית ומתוקצבת על ידי המדינה. בהתאם להחלטת ממשלה מס' 3336 מיום 19.6.2011, האחריות לשטח הפעולה של החט"ל היא בידי משרד ראש הממשלה. כאמור, מוצע כי משרד ראש הממשלה, שעליו הוטלה האחריות לרכז את עבודת המטה בנושא, יסתייע לשם ביצועה בחט"ל, המסורה לאחריותו. בדברי ההסבר צויין כי עבודת המטה לעניין זה כוללת בחינת חלופות ונקודות ציון אפשריות בשטח שיאותר כמתאים, להקמת היישוב; בחינת השלכות הקמתו, מבחינה חברתית, סביבתית, תשתיתית, אזורית, וכיוצא בזאת נושאים שיוחלטו על ידי משרד ראש הממשלה; והכנת תזכיר לעריכת תוכנית מתאר התיישבותית. החט"ל שהיא גוף חיצוני שאינו בעל תפקיד שלטוני או סטוטורי, מהווה כאמור גורם מסייע בלבד בביצוע עבודת המטה, כאשר האחריות לריכוז העבודה מוטלת על מנכ"ל משרד ראש הממשלה, והחט"ל אינה עוסקת בתיאום בין המשרדים, מתן הוראות להם או קביעת מדיניות. בדברי ההסבר להצעת ההחלטה מובהר עוד כי אין בהחלטה כדי להטיל על החט"ל את מטלות ייזום התכנון המתארי והמפורט בהמשך הדרך, אשר הגורם האחראי להם יקבע בעתיד.
7. על פי החלטת ממשלה מס' 2069, הטלת תפקיד על החט"ל תעשה לאחר שייבחנו טעמים המצדיקים את הטלתו עליה ולאחר בחינת החלופות בנושא. בדברי ההסבר להצעת ההחלטה הובהר לעניין זה כי ההחלטה להסתייע בחט"ל נובעת מנסיונה בתחום הקמת יישובים חדשים ובביצוע עבודת המטה הנלווית לכך, וכן נסיונה בתחום תכנון וניהול קהילות, ולאחר שזו נמצאה החלופה המתאימה ביותר ליישום אפקטיבי של הצעת ההחלטה.
8. בהתאם לסעיף 7 להחלטה מס' 2069, על החט"ל לפעול על פי העקרונות הבאים: להתקשר עם נותני שירותים בהתאם לחוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992 והתקנות שהותקנו מכוחו; לקבל עובדים באופן שקוף ושוויוני; לפעול בהתאם לעקרונות ולכללים הקבועים בחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998; וכן לפעול בכל פעולותיה בהתאם לעקרון השוויון ולעסוק בהתיישבות הכפרית והחקלאית בכל המגזרים.
9. בהתאם לסעיף ו' להחלטה מס' 601 מיום 19.7.2009 ובהתאם למפת אזורי הפיתוח של משרד החקלאות ופיתוח הכפר, פעילות החטיבה תתבצע ככלל באזורי הנגב והגליל ביישובים הכלולים באזורי פיתוח א' ו-ב' בהתאם לצו עידוד השקעות הון בחקלאות התש"ס-1980. כאמור בדברי ההסבר להצעת החלטה, היא עולה בקנה אחד עם הוראה זו ומיועדת להתבצע באזור הגליל כהגדרתו לעיל.
10. יוער כי בהצעה נאמר, לעניין מיקומו של היישוב המוצע, כי יש עדיפות למיקומו באזור חירבת ענבל, אולם אין בהצעה כדי לחייב את הקמתו במיקום קונקרטי ונוסח הדברים בהקשר זה עולה בקנה אחד עם הנחיית היועץ המשפטי לממשלה.

היועצת המשפטית

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

הצעת ההחלטה מובאת לאישור הממשלה לאחר שהתקבל בכנסת חוק התפזרות הכנסת השמונה עשרה, התשע"ג-2012, ובעת שהממשלה מכהנת כממשלה יוצאת. פסיקת בית המשפט העליון והנחיות היועץ המשפטי לממשלה מחייבות איפוק בקבלת החלטות בתקופה זו.

כאמור לעיל, הצעת ההחלטה הנדונה היא תוצר של עבודה מקדימה שהחלה במשרד ראש הממשלה זמן רב לפני שנודע על מועד קיומן של הבחירות, ואשר הבשילה כעת. עבודה זו שלובה ביתר פעילויותיו של משרד ראש הממשלה לפיתוח המגזר הדרוזי, על מאפייניו וצרכיו המיוחדים כפי שפורטו בהרחבה בדברי ההסבר ומצוקת הדיור החריפה הקיימת בו, והיא מהווה נדבך משלים להם. מעבר לכך, עניינה של הצעת ההחלטה ביוזמה הראשונית להקים יישוב, כאשר לשם קבלת ההחלטה הסופית והקונקרטית בנושא נדרשת עוד עבודת מטה מקיפה ולאחריה בחינה על ידי המועצה הארצית לתכנון ולבניה ועל ידי משרד האוצר, בטרם יובא לפני הממשלה לקבלת החלטה נוספת באשר להקמת היישוב. בנסיבות אלו, ובשים לב לכך שמדובר בהחלטה המתניעה עבודת מטה ובחינה מקצועית, כאשר החלטה בדבר הקמת יישוב בפועל כבר תובא לפתחה של הממשלה הבאה, ועל דעת משרד המשפטים, אין מניעה לקבלת ההחלטה בעת הזו.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הצעת ההחלטה הועברה להתייחסות כל היועצים המשפטיים הנוגעים בדבר. הלשכות המשפטיות של משרד האוצר, המשרד לפיתוח הנגב והגליל ורשות מקרקעי ישראל מסרו כי אין להן הערות בהיבטים המשפטיים. הערות היועץ המשפטי של משרד הפנים הוטמעו בנוסח ההצעה.

הלשכה המשפטית של משרד האנרגיה והמים ציינה כי באיתור המוצע ליישוב יש חפיפה עם תחום ההשפעה של מחצבה המתוכננת בתמ"א 14, וכי יש להתאים את תכנון היישוב באופן שיאפשר את ההקמה וההפעלה של המחצבה כמתוכנן בתמ"א 14, דבר שלדעת משרד האנרגיה והמים אפשרי מבלי לפגוע בצרכי היישוב. כאמור, נושא מיקומו של היישוב וכל ההיבטים התכנוניים והאחרים הנלווים לכך צפויים להיבדק ביסודיות. הלשכה המשפטית של משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים מסרה כי המשרד תומך בהצעה אך העיר לעניין השלכותיה התקציביות והצורך בתיאום סוגיות התחבורה עם משרדם. כאמור, מדובר בהחלטה בדבר ייזום ראשוני להקמת יישוב ועבודת המטה שמתניעה הצעת ההחלטה תיערך בתיאום עם המשרדים הנוגעים בדבר, ובכללם משרד התחבורה.

עד למועד זה לא התקבלו תגובות נוספות.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההחלטה:

לאור כל האמור לעיל, אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

יעל כהן, עו"ד

סגנית בכירה ליועצת המשפטית

מזכירות הממשלה

החלטה מספר גנ/9 של מיום 12.07.1998 אשר צורפה לפרוטוקול החלטות הממשלה וקבלה
תוקף של החלטת ממשלה ביום 29.07.1998 ומספרה הוא 4082(גנ/9).

חקמת ישוב לבני העדה הדרוזית בגליל

4082(גנ/9).

מ ח ל י ט י ם , להטיל על הממונה על מחוז הצפון
במשרד הפנים להביא לועדת השרים לפיתוח הנגב והגליל
בתוך 3 חודשים, המלצות לגבי היתכנות הקמתו של ישוב
בגליל לאנשי כוחות הבטחון, בהווה ובעבר, בני העדה
הדרוזית.

נושא התקציב ייקבע בהליכים המקובלים לענין זה.

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 2861 של הממשלה מיום 13.02.2011.

תכנית רב-שנתית לפיתוח להעצמת ביישובים הדרוזים

והצ'רקסים לשנת 2011-2014

מ ח ל י ט י ם (פה אחד) :

בהמשך להחלטת הממשלה מס' 412 (ערב/1) מיום 31.8.2006, ולאור המאפיינים הייחודיים של האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית כמפורט בגוף החלטה זו:

1. להפעיל תוכנית רב שנתית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזים והצ'רקסים בשנים 2011-2014 בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

א. להעצים את האוכלוסייה ביישובים הכלולים בתוכנית, ולצורך כך, בין היתר, לעשות שימוש בשורה של כלים לתמיכה ולחיזוק הקהילה והפרט בתחומי החינוך, הרווחה, הדיור, התעסוקה והדת;

ב. להעצים את הרשויות המקומיות הכלולות בתוכנית ולצורך כך, בין היתר, לפעול לפיתוח פעילויות כלכליות ביישובים, לחיזוק אזורי תעשייה ולחיזוק התיירות ואתרי מורשת;

ג. לשפר את התשתית התכנונית והפיזית של היישובים והרשויות הכלולים בתוכנית זו, ולצורך כך, בין היתר, לפעול להכנת תוכניות מתאר ותוכניות מפורטות, להקים מבני ציבור ולפתח את תשתיות התחבורה.

2. יישובי המגזר הדרוזי והצ'רקסי הכלולים בתוכנית זו יהיו כאמור ברשימה המסומנת כנספח 1 בסיפא של החלטה זו.

פרטי התוכנית יהיו כדלקמן:

העצמת וחיזוק האוכלוסייה -

3. להורות למשרד החינוך, בהמשך להחלטת הממשלה מס' 1410 מיום 18.3.2007 בנושא בניית כיתות לימוד, להקצות סך של 50 מלש"ח מתקציבו, לבניית כיתות וגני ילדים במגזר הדרוזי והצ'רקסי; זאת, לצורך צמצום פערים וכמענה לגידול הטבעי במספר התלמידים.

4. להורות למשרד החינוך להשלים, בתוך 45 יום, ובתאום עם משרד ראש הממשלה, הכנת תוכנית לקידום ולתגבור החינוך במגזר הדרוזי-צ'רקסי. במסגרת זו יוכל המשרד לפעול, בין היתר, ביחס לגילאים בכל הרצף החינוכי, מהחינוך הקדם יסודי, לרבות צירוף ילדים לגני ילדים לגילאי 3-4, עד החינוך העל יסודי, ולרבות תכניות להנגשת השכלה גבוהה והשכלת מבוגרים, וכן לחינוך הפורמלי והלא פורמלי ולפיתוח מקצועי של עובדי הוראה. היקף התוכנית יעמוד על 124 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, וימומן מהמקורות הבאים:

א. משרד ראש הממשלה יעביר למשרד החינוך סך של 68 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים;

ב. משרד החינוך יקצה לתוכנית סך של 56 מלש"ח מתקציבו, בפריסה על פני ארבע שנים. למניעת כפל תקצוב, יובהר שחלק מהסעיפים הצפויים להיכלל בתוכנית כבר שולבו בבסיס תקציב משרד החינוך לשנים 2011-2012. לפיכך, ככל שפריט בתוכנית הוכלל כבר, באותו היקף כספי, לאותה מטרה ולאותו פרק זמן בבסיס התקציב, כאמור, יראו אותו כאילו תוקצב במסגרת התוכנית.

5. להורות למשרד ראש הממשלה להתקשר, בכפוף לכל דין, במיזם עם ג'וינט ישראל, להקמתם ולהפעלתם של "מרכזי נעורים" ביישובים הדרוזים והצ'רקסים, בהתאם למתווה שגובש בין משרד ראש הממשלה לבין ג'וינט. מרכזים אלה יפעלו להעצמת בני הנוער ואוכלוסיית הצעירים הדרוזים והצ'רקסים, על-ידי פיתוח מנהיגות, חיזוק ההתנדבות והמעורבות החברתית, שיפור הישגים לימודיים, חינוך למצוינות, מתן מענה לנוער בסיכון ועשייה למען החברה והסביבה. המיזם ילווה על ידי ועדת היגוי בהשתתפות נציגי משרד ראש הממשלה, משרד החינוך, ג'וינט ישראל וגורמים נוספים כפי שמשרד ראש הממשלה ימצא לנכון. היקף המיזם יעמוד על 32 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, מהמקורות התקציביים הבאים:

א. משרד ראש הממשלה יקצה למיזם סך של 16 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים;

ב. המשרד לפיתוח הנגב והגליל יקצה למיזם סך של

8 מלש"ח מתקציבו, בפריסה על פני ארבע שנים;

ג. כמו כן, הממשלה רושמת לפנייה את התחייבות ג'וינט ישראל להקצות 8 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, למטרה זו.

6. להורות למשרד הרווחה והשירותים החברתיים לפעול להקמת ולשיקום מוסדות רווחה במגזר הדרוזי והצ'רקסי, בהתאם לתוכנית שהוגשה למשרד ראש הממשלה בינואר 2011, בהיקף כספי של 16 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים. למען הסר ספק, תקציב זה הוא למטרות פיתוח תשתיות בלבד; תקציב לשירותים חברתיים ייעשה במסגרת ההקצאה התקציבית השוטפת של משרד הרווחה והשירותים החברתיים. המקורות התקציביים למימון התוכנית יהיו כדלקמן:

א. משרד ראש הממשלה יקצה לתוכנית סך של 8 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים;

ב. משרד הרווחה והשירותים החברתיים יקצה לתוכנית סך של 8 מלש"ח מתקציבו, בפריסה על פני ארבע שנים.

7. משרד ראש הממשלה יקצה סך של 4 מלש"ח מתקציבו למשרד הביטחון, בפריסה על פני ארבע שנים, לצורך הפעלת מבחני התמיכה של משרד הביטחון, לצורך הנצחה קבוצתית של חללי מערכות ישראל, זאת בנוסף לתקציבים אחרים המוקצים לטובת העניין. לשם כך, יתוקנו מבחני התמיכה של משרד הביטחון כך שהתחום הרלוונטי ייתמך במבחני תמיכה נפרדים.

8. להורות למשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה להגיש למשרד ראש הממשלה, בתוך 90 יום, תוכנית לעידוד עסקים קטנים ובינוניים, בין השאר באמצעות מרכזי ליווי עסקים ביישובים הדרוזים והצ'רקסים. היקף התוכנית יעמוד על 6 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, וימומן מהמקורות התקציביים הבאים:

א. משרד ראש הממשלה יעביר למשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה 4 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים;

ב. משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, יקצה לתוכנית סך של 2 מלש"ח מתקציבו, בפריסה על פני ארבע שנים.

9. להורות למשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה להתקשר במיזם עם ג'וינט ישראל, בכפוף לכל דין, להקמת ולהפעלת מרכזי הכשרה והכוון תעסוקתי ביישובים הדרוזים והצ'רקסים, תוך מתן דגש על התאמת ההכשרה לדרישות שוק העבודה; זאת, במטרה להביא להעלאת שיעור ההשתתפות בשוק העבודה, בעיקר של

והיא תמומן מהמקורות התקציבים הבאים:

א. משרד ראש הממשלה יעביר למשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה 18 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים;

ב. משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה יקצה 18 מלש"ח מתקציבו, בפריסה על פני ארבע שנים.

13. להורות למשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה להגיש למשרד ראש הממשלה, בתוך 6 חודשים, תוכנית בהיקף של 6 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, לשילוב הרשויות המקומיות בית ג'אן, חורפיש, יאנוח-ג'ת וכפר כמא, במנהלות של אזורי תעשייה קיימים. שילוב זה יתבצע, בין היתר, באמצעות מתן תמריצים למנהלות אזורי התעשייה, בהתאם להוראה מספר 6.3 של חוזר מנכ"ל משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה מיום 3.11.2010. המקורות התקציבים למימון התוכנית יהיו כמפורט להלן:

א. משרד ראש הממשלה יעביר למשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה סך של 3 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים;

ב. המשרד לפיתוח הנגב והגליל יעביר סך של 3 מלש"ח מתקציבו, בפריסה על פני ארבע שנים, למשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה.

14. להורות למשרד התיירות להגיש, בתוך 60 יום, בתאום עם משרד ראש הממשלה, תוכנית לפיתוח תשתיות תיירותיות ביישובים הדרוזים והצ'רקסים, לרבות אתרי מורשת, ועידוד פרויקטים יזמים תיירותיים, בהיקף של 36 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים. המקורות התקציבים למימון התוכנית יהיו כדלקמן:

א. משרד ראש הממשלה יעביר למשרד התיירות 24 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים;

ב. משרד התיירות יקצה 12 מלש"ח מתקציבו, בפריסה על פני ארבע שנים.

15. להורות על המשך הפעולות למיתוג התיירות במגזר הדרוזי-צ'רקסי, במסגרת עבודת צוות המיתוג שהוקם ברשות לפיתוח הגליל בשנת 2006.

המשרד לפיתוח הנגב והגליל יקצה 4 מלש"ח מתקציבו, בפריסה על פני ארבע שנים, למימון פעילות זו.

16. להורות למשרד ראש הממשלה להעביר למשרד התיירות

סך של 4 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, לצורך שיווק התיירות הדרוזית-צ'רקסית ולהכשרת כוח אדם בתיירות.

שיפור ושיקום תשתיות ותכנון עירוני

17. להורות למשרד הפנים להמשיך ולהשלים הכנת תוכניות מתאר לכל היישובים הנכללים בתוכנית. לשם כך, יקצה משרד הפנים עד סך של 10 מלש"ח מתקציבו, בפריסה על פני ארבע שנים.

18. להורות למשרד הבינוי והשיכון ולמשרד הפנים, בשיתוף הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות הנכללות בתוכנית, לקדם ולהשלים תוכניות מפורטות בקרקע פרטית, לרבות איחוד וחלוקה בהיקף כספי כולל של 10 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים.

משרד ראש הממשלה יעביר למשרד הבינוי והשיכון סך של 10 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, למימון פעילות זו.

19. להורות למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים לפעול לשיפור ולפיתוח התשתיות התחבורתיות במגזר הדרוזי-צ'רקסי, בהתאם לתוכנית העבודה שהוגשה למשרד ראש הממשלה בינואר 2011. תוכנית זו כוללת, בין היתר, פיתוח ושדרוג רשת הכבישים ביישובים הדרוזים והצ'רקסים. היקף התוכנית יעמוד על 180 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, וימומן מהמקורות הבאים:

א. משרד ראש הממשלה יעביר למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים 50 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים;

ב. משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יקצה לתוכנית 130 מלש"ח מתקציב הפיתוח של משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, בפריסה על פני ארבע שנים.

20. להורות למשרד הבינוי והשיכון להמשיך בפיתוח שכונות ותיקות ביישובים הדרוזים והצ'רקסים, בהתאם לקריטריונים הקיימים במשרד הבינוי והשיכון, בהיקף של 23 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים.

משרד ראש הממשלה יעביר למשרד הבינוי והשיכון סך של 23 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, למימון פעילות זו.

21. להורות למשרד ראש הממשלה להעביר למשרד הבינוי והשיכון סך של 16 מלש"ח, בפריסה על פני ארבע שנים, להקמתם ולשיקומם של מבני ציבור ביישובי